

NEM, de nem így!

VISSZHANG - LX. évfolyam, 49. szám, 2016. december 9.

Kardos András négy ajánlatot tett mindazoknak, akik számára elfogadhatatlan és elviselhetetlen a NER-ben élni (*Nem*, ÉS, 2016/44., nov. 4.). Érvelése hibátlan logikával épül fel, és releváns reakciókat vált ki, minden a mai rendszert elutasító, közélet iránt érdeklődő emberből. Feladja a leckét elsősorban a pártoknak: *„Az ellenzéki pártok számára a politikai valóság kihívása azt jelenti, hogy ha valóban demokratikus ellenzékké akarnak válni, akkor fel kell mondaniuk a NER-ben betöltött legitimáló szerepüket, vagyis az illiberális rendszer biodíszletéből rendszerellenzékké kell válniuk.”* Másrészt kemény követelményt állít a civil szervezetek elé: *„A civil szférának pedig azt kell megértenie és felvállalnia, hogy a szakkérdéseknek vagy részérdekeknek a képviselte immáron el kell hogy hagyja a politikamentesség illuzórikus terepét. Ellenkező esetben bármennyi vegzatúrában van is részük, a maguk módján szintén a NER illiberális világának kulisszái maradnak, vagyis a demokratikus ellenzéki pártokhoz hasonlóan legitimálják a NER-t.”* Súlyos mondatok ezek, amelyek gondos mérlegelést kívánnak, és annak tisztázását, hogy a Kardos András által ajánlott négy lépés mennyiben jelent megoldást, és ha megoldást jelent, akkor azt hogyan lehetséges megvalósítani.

„Az első javaslat a parlamentben ülő ellenzéki képviselők egységes és azonnali kivonulása a parlamentből.” Ennek a javaslatnak akkor van demonstratív hatása, ha szó szerint vesszük, és csak a Fidesz-KDNP képviselői maradnak a parlamentben. Ez azonban messze áll a realitástól, hiszen a Jobbik biztosan, az LMP valószínűleg nem lenne hajlandó erre a lépésre, és akkor természetesen a „biodíszlet” megmarad. Feltéve, de meg nem engedve azt, hogy a Jobbik és az LMP mégis távozik a parlamentből az MSZP-, a DK-, az Együtt-, a PM- és a független képviselőkkel együtt – akkor sem járunk közelebb a célunkhoz. Hiteltelen lenne a választópolgárok szemében, ha csak kivonulnának a parlamentből, de nem mondanának le a képviselői mandátumukról, és felvennék a fizetésüket, vagyis a kivonulásnak akkor van értelme, ha a képviselők lemondanak mandátumukról is. Azonban, ha lemondanak, az egyéni mandátumot szerzett képviselők helyére azonnal pótválasztást írnának ki, amelyen értelemszerűen nem indulnának a „kivonult” politikai pártok, de nincs kétségem, lenne más, aki indulna (ha másként nem, akkor a Fidesz megbízásából Thürmer, Szili vagy Schmuck), és a „biodíszlet” megmarad. A listás képviselők helyét természetesen szintén nem töltenék be a „kivonult” pártok, így viszont a parlament létszáma csökkenne le, és a Fidesz-KDNP rendelkezne az összes képviselő több mint kétharmadával, vagyis alkotmányozó többséghez jutnának. A kivonulás tehát nem megoldás! Nincs más hátra: a képviselőknek a parlamentet kell kihasználniuk a rendszerkritikára úgy, hogy nem asszisztálnak semmilyen formában a NER látszatához.

Kardos András szerint a következő lépés az, hogy *„a Fidesz által egyoldalúan elfogadott és természetesen a végsőig ki is használt választási törvény helyett az ellenzéknek egy arányos választási rendszert kell tárgyalásos úton kikényszerítenie”*. Önmaga is felteszi a kérdést, hogy miért tárgyalna a Fidesz-KDNP az ellenzéki pártokkal, ha eddig nem tette. Ennek a kérdésnek a megválaszolására tesz javaslatot harmadik ajánlatában a szerző: *„civil szervezet és politikai párt egyaránt a NER-re mint totalitásra kell hogy rákérdezzen, helyesebben csakis a mindenoldalú rendszerkritika lehet esélyes arra, hogy a valódi antagonizmusokat megfogalmazza, illetve hogy a hatalmat rábírja a feltételek átírására, magyarán a tárgyalásos úton működő plurális demokrácia mechanizmusainak újraélesztésére.”* Nyilván maga is érzi, hogy ez így valószínűleg csak óhaj, ezért teszi meg negyedik javaslatát: *„A NEM: nemzeti ellenállási mozgalom”* létrehozására.

Ez utóbbi javaslata írásának legfontosabb mondanivalója, amihez én is, mások is az MSZP-ben (döntően a

Deák Körben, de nem csak ott) szintén eljutottunk, bár nem a választási rendszer átalakítása, hanem a rendszer leváltása érdekében. De előbb nézzük, hogy van-e út a tárgyalások kikényszerítésére. Van, pontosabban lenne, ha az ellenzék (Jobbik, LMP nélkül) képes lenne százezreket az utcára vinni, és kikényszeríteni a tárgyalásokat, és ha a tárgyalások alatt folyamatosan nyomás alatt tartaná a kormányt. Ilyen nyomást az állampolgárok kormánnyal és rendszerével elégedetlen része (a nemzet többsége) addig nem tud kifejtetni, amíg a „NEM” nem jön létre. A kör bezárult, ugyanott vagyunk tehát, ahonnan kiindultunk.

Vitányi Iván az *Élet és Irodalomban* 2016. november 18-án megjelent, *Egyedül nem megy* című válaszirásában mást javasol, mint Kardos András. Szerinte ugyanis „*talán leginkább egy közös Ellenzéki Kerekasztal felel meg legjobban a mostani körülmények között, a két nagyobb és a kisebb pártok közös részvételével*”. Miközben nem vitatom, hogy az Orbán-rendszer leváltása együttműködést igényel, azt tapasztalom, hogy felülről a (párt)elíttek megszokott módszereivel létrehozandó együttműködéssel nem váltható le a NER. A politikai és társadalmi rendszerváltáshoz a társadalom nagy többségének akarata kell, és ezt csak egy új választási mozgalom létrehozásával lehetséges elérni, olyan politikussal az élen, aki a közvélemény szemében kormányképes. A csodavárással szemben alternatíva egy olyan ellenzék építése, amely a választópolgárok együttműködését hozza magával. Ez az új viszony az egyenjogúságon alapul, ami másféle politikai működési módot is jelent: folyamatos, szervezeti szintre emelt együttműködést civil csoportokkal, állandó konzultációt, együtt döntési jogot.

A mozgalom létrehozása elkerülhetővé teszi, hogy megismétlődjék a 2014-es összefogás kudarca. Nem arról van szó ugyanis, hogy a demokratikus ellenzéki pártok hoznak létre választási szövetséget, hanem arról, hogy a választópolgárok szövetsége jön létre, és ebben az MSZP és remélem, más pártok is részt vesznek. A mozgalom programjának kialakítása közös feladata lesz az abban részt vevőknek, mint ahogy az országgyűlési és helyi képviselőjelöltek, polgármesterjelöltek kiválasztása is előválasztáson történne. A 106 egyéni választókerület elemzése világosan mutatja, hogy mennyire eltérő politikai-szociológiai jellemzőkkel bírnak ezek a körzetek, ami különösen fontossá teszi, hogy sokféle jelölt mértesse meg magát az előválasztáson. Fontos, hogy olyan jogi megoldást válasszanak az indulásra, ami biztosítja, hogy a választások után az MSZP és az együttműködésben részt vevő pártok önálló frakcióval és társadalmi jelenléttel rendelkezhetnek, így megőrzik identitásukat, és a jövőben demokratikus körülmények között egymás és mások versenytársai lehetnek.

A mozgalom olyanokból állhat, akik nemcsak a NER-t utasítják el, hanem tenni is akarnak a társadalmi igazságosság érdekében, és elutasítják a radikális jobboldali törekvéseket. Ilyen mozgalom magától nem jön létre. Nem elég a felhívás, hanem szervező munka kell. Az MSZP még ma is létező hálózatának és más demokratikus ellenzéki pártoknak is, amelyek jelen vannak a helyi társadalmakban, részt kell venniük szervező központok létrehozásában, amelyek politikát csinálnak, akciókat szerveznek és közösséget teremtenek. A mozgalom céljaival egyetértő polgármesterek, önkormányzati képviselők fontos résztvevői lehetnek a szervezőmunkának. Ahol van aktivitás, erőforrás – támogatást kell biztosítani, ahol ez kifulladt, központilag kell segíteni. Képesnek kell lenni az információ vertikális és horizontális cseréjére az új mozgalmon belül, és kiterjedt kommunikációra (minél több választópolgár elérésével) a mozgalmon kívül. Erre az internet, a közösségi média használatának kiterjedtségét, gyorsaságát, hatékonyságát használni lehet. Létre kell hoznia saját hírügynökségét is, hogy a még elérhető médiafelületeket hiteles információkkal lássák el.

A létrejövő mozgalom közös munka eredménye lehet, mindazoké, akik változást akarnak: mást és másként akarnak politizálni. Olyan társadalmi ügyeket képviselnek, melyekhez megoldást kapcsolnak, és mindezt azonosítható, felismerhető értékbázisra helyezik. Világos, konzisztens eszmei alapra van szükség, ami érzelmi azonosulást is nyújt sokak számára, mert a társadalom többsége úgy érzi, a politikacsinálás tőle távol, „valahol fent” zajlik. A mozgalomnak együtt kell képviselnie a modernizációs központok és rétegek, valamint a hátrányos helyzetű térségek és csoportok érdekeit. Ennek érdekében tisztázni kell, hogy mit javasol, kit képviseljen és milyen politikával az új választási mozgalom, az elosztás (jövedelmi viszonyok,

bérek, adózás, foglalkoztatás, egészségügy, oktatás, szociális szolgáltatások) és az elismerés (nemek, etnikai csoportok, szexuális orientációk, családminták elismerésének) társadalmi ügyeiben.

Az élet bebizonyította, hogy nem elég azt kiáltani, hogy „Orbánnak mennie kell”. Olyan javaslatok készítésére és vitára bocsátására van szükség, amelyek az új választási mozgalom kormányzókéességét bizonyítják. Az elképzelések legyenek megvalósíthatók, támogathatók és újszerűek, biztosítsák a demokratikus ellenzéki pártok és a civil szervezetek későbbi együttműködésének lehetőségét. Politikai kiindulópontnak azt tartom, hogy nem a piacgazdaságot tekintjük ellenfélnek, hanem a gazdaság és a társadalom egészséges működéséhez szükséges szociális ellensúlyok hiányát. Azt, hogy torzulnak a versenyszabályok, az állam és a kiváltságosok visszaélnek erőfölényükkel, a szociális védelem elégtelen, a munkavállalók jogait csorbítják. A változás feltétele a reális jövőkép, a kiszámítható, egyensúlyközpontú költségvetési gazdálkodás és az aktív, a magyar nemzeti érdekeket az európai integrációval összhangba hozó alkalmazkodás a nemzetközi környezethez. Főleg az, hogy adjon esélyt a társadalom magukat reménytelen helyzetben érző csoportjainak, hogy a leszakadók és a leszakadással fenyegetettek tömegei kiszabaduljanak a szegénység és a hátrányos helyzet, az iskolázatlanság és a képzetlenség, valamint a munkanélküliség, a foglalkoztatási lehetőségek hiányának végzetes háromszögéből. Világossá kell tennie: a segély nem állami kegy, hanem az esélyek kiegyenlítését szolgáló, az egész társadalom érdekét szolgáló támasz.

Persze nem csak az a kérdés, hogyan foghat össze minél több, a Fidesz-kormányt és hatalomgyakorlást, illetve a Jobbik által képviselt szélsőjobboldali politikát elutasító választópolgár annak érdekében, hogy 2018-ban közösen többségük legyen. Hanem az is, hogyan érhető el ennek a többségnek a birtokában, hogy új alkotmány szülessen, és ne maradjanak helyükön azok a közjogi szereplők, akik csupán a Fidesz politikájának kiszolgálói. Erre két lehetséges forgatókönyv dolgozható ki. Az egyik, hogy a 2018-ban megválasztandó Országgyűlést Alkotmányozó Nemzetgyűlésnek tekintjük, amelynek az a feladata, hogy egy éven belül készítse el a Magyar Köztársaság alkotmányát, és bocsássa azt népszavazásra. Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés megalakulásával megszűnik azok megbízatása (a köztársasági elnöké, az alkotmánybíróságé, a legfőbb ügyészé stb.), akiknek mandátuma az Alaptörvényből származik, és az Alkotmányozó Nemzetgyűlés megbízottjai veszik át a hatáskörüket, amíg az új Alkotmány szerint megválasztott közjogi tisztségviselők hivatalba léphetnek. Számomra egyértelmű, hogy erre az időszakra egy pártoktól független szakértői kormányra van szükség, amelynek feladata a szegénység felszámolása, az oktatási, egészségügyi és szociális esélyegyenlőség biztosítása.

A másik lehetőség, hogy a választások után az Országgyűlés alakuló ülésén a választási mozgalom képviselői betérjesztik javaslatukat az új Alkotmányra, majd az Országgyűlés döntése után egy hónapon belül azt népszavazás erősíti meg. Ekkor az új Alkotmány alapján alakul majd meg a Magyar Köztársaság kormánya, az előző alaptörvény alapján kinevezett és leköszönt közjogi funkciókat betöltők helyére az Országgyűlés új tisztségviselőket választ. Az új Alkotmány alapján kell elfogadni majd a kárpótlási törvényt is a 2010 és 2018 között elkövetett jogsértések áldozatainak kártalanítására úgy, hogy az Országgyűlés által kiküldött bizottság vonja majd felelősségre – a hozzá rendelt külön ügyészi szervezetre támaszkodva – az intézkedésekért felelős politikusokat és jogtalan döntéseik haszonélvezőit. Az Országgyűlésnek új választási törvényt is el kell fogadnia, amely biztosítja, hogy arányos és kiegyensúlyozott képviselet alakulhasson ki, és a következő választást már ennek alapján lehessen megtartani.